

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 5775333-03

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, ט"ו סיון תשפ"ג

מסכת גיטין י"ט-כ"ה ♦ כלים י"ז, ח' - י"ז, ב'

גליון מס' 1254

השבוע בגליון

- ♦ משיחת הרצועות בחומר מבריק
- ♦ שימוש בשומן דגים טמאים
- ♦ שליח לקקעו

- ♦ זהירות בכתיבת שם ה'
- ♦ הפולמוס על הספר שְׁדֵי חמד
- ♦ 34 ספרים עם שם ה'
- ♦ שם שמים באנגלית על מפת ניילון
- ♦ עצה לשיפוץ התפליין
- ♦ עצתו של המג"א מסוגייתנו

- ♦ שלטים מתחלפים לעזרת המתפללים
- ♦ השבת אותיות לפרוכת
- ♦ הודעות על זמני הדף היומי בשבת
- ♦ מדוע אין כותבים בגט את שם המשפחה?
- ♦ גירושין בפומבי
- ♦ זיהוי ייחודי, על פי תכונותיו האישיות של המגרש

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

"המרק המלכותי"

סיפורים ומעשים רבים עוברים מדור לדור, מאז התנא רבי טרפון שכיבד את אמו וכרע על ברכיו כדי לסייע בהליכתה, ועד לגדולי הדורות שבכל דור ודור. מדהים לגלות כי גם בדורנו אנו, עדיין אפשר לשמוע עובדות מפליאות בנושא זה, ששמיעתן מעוררת השתאות וההערצה.

בימים אלו חל היארציית של הגה"צ רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, רב בית הכנסת וראש הכולל דחסידי סוכטשוב בני ברק. "מספר שבועות לאחר פטירתו", מספר בנו, ראש בית המדרש למגידי שיעור הדף היומי, הרה"ג רבי חיים דוד קובלסקי שליט"א, "התקבל בבית אמי מכתב מעבר לים, מפריז הרחוקה. פתחנו את המכתב והזדעזענו, פשוטו כמשמעו. מאז אותו יום, בכל עת בה אנו נזכרים

◀◀

דף כ/א ונתכוין לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו "דלת" - מעביר עליו קולמוס ומקדשו

זהירות בכתיבת שם ה'

הגמרא בסוגייתנו מביאה את מחלוקת רבי יהודה וחכמים לגבי סופר סת"ם שכתב את אחד משמותיו של הקב"ה בלא לכוון "לשם קדושת השם". לדעת רבי יהודה הסופר רשאי להעביר את קולמוסו פעם נוספת על כל אות ואות של שם ה' תוך כוונה "לשם קדושת השם", ובכך תוענק לו קדושתו הראויה. אולם, חכמים חולקים על כך וסוברים, כפי שאמנם נפסק להלכה (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א' הלכה ט"ו, שולחן ערוך יו"ד סימן רע"ו סעיף ב'), כי לכתיבתו החוזרת אין כל משמעות, שהרי מילה זו נכתבה כבר על ידו קודם לכן. מכל מקום נחלקו הפוסקים (אור זרוע חלק א' אות תקנ"ז, תשב"ץ חלק א' סימן קע"ז ועוד), אם מותר למחוק את שם ה' שנכתב בלא לכוון "לשם קדושת השם", או שמא יש לנהוג בו בקדושה [לגבי האופן בו ניתן למחוק, עיין שולחן ערוך יו"ד סימן רע"ו סעיף י"ב].

זהירות בשמות הקדושים: קדושתם של השמות הקדושים רבה היא, כפי שכתב הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פרק ו' הלכה א'): "כל המאבד שם... לוקה מן התורה". וכבר הוכיחו גדולי ישראל (תומים ונתיבות המשפט על חו"מ סימן כ"ז ס"ק ב') את הכותבים במכתביהם את שם ה' וגורמים בכך לשם שמים להתגולל באשפתות ח"ו.

ואכן, בקונטרס באר בשדי (שדי חמד חלק ו') כותב בעל שדי חמד, כי רבים וגם טובים נזהרו להרחיק עצמם מחשש של בזיון שם ה', ועל כן הם נוהגים לכתוב יהודא ולא יהודה, כדי שאף אם ישכחו לכתוב את האות ז, לא יכתב שם ה' בטעות. ואף בעל שדי חמד עצמו חתם את שמו "חזקי חיים מדיני", כדי שלא להכשל בכתיבת שם ה'.

הפולמוס על הספר שְׁדֵי חמד: הקונטרס באר בשדי נכתב על ידי בעל שדי חמד, בעקבות דברי תוכחה שנשלחו אליו על שכניה את ספרו בשם שדי חמד, שאלו אותיותיו של אחד משמותיו של

לעילוי נשמת איש החסד והחזון, בעל צדקה מופלג, תומך תורה בכל מאדו, ממייסדי "מאורות הדף היומי"

הר"ר **מרדכי קלמן זיסר** ז"ל
ב"ר משה יצחק נלב"ע י"ז סיון תשע"ו
תנצב"ה

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים שלמה גוטסגנדה** ז"ל
ב"ר ישראל שאול ז"ל
נלב"ע י"ד בסיון תשנ"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י נכדו ידידנו
הר"ר **שאלו חסדיאל** ומשפ' שיחיו - ב"ב

לעילוי נשמת

הרבנית הישישה **אסתר אלטע פייגא ציפורה נס** ע"ה
בת כ"ק האדמו"ר הרה"צ שלום סאפרין זצוק"ל
מקמארנא נלב"ע י"ב ניסן תשע"ט
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה ידידנו
הר"ר **שלמה נס** ומשפ' שיחיו- גבעת שמואל

לעילוי נשמת

ר' **שמואל רייכמן** ז"ל
ב"ר אברהם שלמה ז"ל
נלב"ע י"ב סיון תשע"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

לעילוי נשמת
הרב **בן ציון צבי גולדשטיין** ז"ל בן ר' יצחק אייזיק ז"ל נלב"ע ט"ז בסיון תשנ"ג
ומרת **הניה גולדשטיין** ע"ה בת ר' נתן ז"ל נלב"ע י"ח סיון תשע"ב
תנצב"ה

הונצחו ע"י בנם ידידנו הר"ר שמשון אברהם יהודה ומשפ' שיחיו

הקב"ה. ברוב חסידותו הוא פנה אל גדולי הדור וביקש את חוות דעתם בנושא, ואת תשובותיהם הוא כינס בקונטרס באר בשד"י. אחת מן התשובות המובאות שם נכתבה על ידי הג"ר זכריה יוסף שטרן [בעל שו"ת זכר יוסף] שסבר, כי למרות שאנשים מקפידים לכתוב את שמם באופן שלא יביא לביזיון שם ה', אין להקפיד לגבי שמות של ספרים, מאחר שאין חשש שיבואו לידי ביזיון, שהרי נוהגים בהם בכבוד הראוי.

34 ספרים עם שם ה': באותו קונטרס, מונה בעל שד"י חמד רשימה של 34 ספרים שחוברו על ידי גדולי ישראל ואשר שמות ספריהם כוללים שם שמים, כגון: ספר בית אלוקים [במקור עם ה'] שנכתב על ידי המבי"ט; פתחי קה [במקור עם ה']; מערכת האלוקות [במקור עם ה']; ועוד, שמחבריהם לא חששו לדבר. בנוסף לכך כתב בעל שד"י חמד, כי לעומת שמות הספרים שצויינו, שם ספרו אינו מכוון לשם ה' כי אם ל"שדות", ו"שד"י" הוא לשון סמיכות לשדות רבים, ואם כן ודאי שאין לחשוש לביזוי שם ה'.

רישום מקף בין אותיות השם: מעניין לציין את דעת בעל אבני נזר (שו"ת, אורח סימן שס"ה) הסובר, כי גם כתיבת שם ה' עם מקף בין האותיות [כ-ג-ו-ן], אסורה, כי גם בצורת כתיבה זו חלה קדושה על האותיות, כיוון שהכל מבינים שהכוונה היא לשם ה'.

שם שמים באנגלית על מפת ניילון: אל בית חרושת לייצור ניילון הגיעה הזמנה לייצר מפות ניילון לנשף של נכרים. ההזמנה כללה בקשה להדפיס את שם ה' באנגלית על כל מפה. בעלי המפעל, יהודים יראי שמים, פנו אל הגר"י וייס זצ"ל (שו"ת מנחת יצחק חלק ד' סימן מ"ה) אשר הורה להם, כי ודאי אין למסור את שם ה' לידי נכרים, מאחר שבכך הוא עלול לבוא לידי ביזיון. מן הראוי לציין, כי בתקופתנו, כאשר רבים מפיצים את "ברכת אשר יצר" או את "ברכת המזון" בנפרד מסידור התפילה, יש להקפיד שלא לכתוב את שם ה' במלואו, וכפי שכותב הרמ"א (יו"ד רע"ו סעי' א'): "ואסור לכתוב שם לכתחילה שלא בספר, שיכול לבא לידי בזיון".

דף כ/א מעביר עליו קולמוס ומקדשו

עצה לשיפוץ התפילין

הלכה למשה מסיני (שולחן ערוך אורח סימן ל"ג סעיף ג) שעל רצועות התפילין להיות שחורות. לפיכך בעל תפילין אשר נוכח לראות כי צבען השחור של רצועות תפיליו דהה או התקלף, צריך לצבוע את המקומות הללו בצבע שחור (משנה ברורה ס"ק י"ט) ולומר "לשם קדושת תפילין". במקרה שהצובע שכח לומר "לשם קדושת תפילין" בשעת הצביעה, נחלקו הפוסקים (שולחן ערוך שם סעיף ד) אם בדיעבד הרצועות כשרות. לדעת שולחן ערוך הרצועות כשרות למצוות תפילין בדיעבד. אולם, הרמ"א חולק וסובר שהן פסולות לשימוש אף בדיעבד, וצביעה שלא לשמה הרי היא כאילו לא נצבעה הרצועה כלל.

עצתו של המג"א מסוגייתנו: על פי דברי סוגייתנו יועץ המגן אברהם לאותם ששכחו לומר "לשם קדושת תפילין" בעת שצבעו את הרצועות, שיצבעו פעם נוספת "לשם קדושת תפילין". זאת, על פי דברי רבי יהודה הסובר לגבי שם שמים הנכתב בספר תורה, שאף על פי שחובה לומר לפני הכתיבה "לשם קדושת השם", מכל מקום סופר ששכח לומר כן לפני הכתיבה, רשאי לעבור שנית על כתיבתו ולומר "לשם קדושת השם" ובכך לתקן את כתיבתו הראשונה, ואף חכמים החולקים על רבי יהודה, חולקים רק לעניין כתיבה **בספר תורה** - לדעת רב אחא בר יעקב - אך מודים לו לגבי שאר דברים, כגון כתיבת גט וכדומה. לכך מצרף המגן אברהם את מחלוקת הפוסקים הנזכרת אם רצועות תפילין שלא נצבעו לשם קדושת תפילין פסולות גם בדיעבד, ומסיק כי מאחר ולפנינו "ספק ספיקא", כלומר, ספק אם חכמים חולקים על רבי יהודה רק לגבי ספר תורה או שמא גם לגבי שאר דברים, ואף אם נאמר שדעת חכמים היא גם לגבי שאר דברים, הרי נחלקו המחבר והרמ"א האם צביעת הרצועות "לשם קדושת תפילין" מעכבת מעיקר הדין, ועל כן הוא מכריע שאפשר לסמוך על צביעה נוספת לשם קדושת תפילין.

על דבריו חולקים פרי מגדים ואחרונים נוספים (שם סימן ל"ג), הסוברים שאין לסמוך בנושא זה על "ספק ספיקא" [עיי"ש בטעמים], ומשום כך על בעל התפילין לגרד את הצבע השחור ולצבוע מחדש.

משיחת הרצועות בחומר מבריק: יצרני תפילין רבים נוהגים להשתמש בחומר מבריק למשיחת רצועות התפילין לאחר השחרתן. בעל מפעל לייצור רצועות תפילין הסתפק, אם גם את החומר המבריק יש למשוח לשם קדושת תפילין. הגר"י וייס זצ"ל דן ארוכות בנושא (שו"ת מנחת יצחק חלק ו' סימן ו') והכריע, כי מאחר שעיקר פעולת החומר המבריק נועדה לייפות את צבען השחור של הרצועות, אין חומר זה נחשב כצבע בפני עצמו, אלא הוא בטל כלפי הצבע השחור, ולפיכך אין חובה למשוח לשם מצוות תפילין.

שימוש בשומן דגים טמאים: גם בעל נודע ביהודה (שו"ת, תניא אורח סימן ג) דן אם מותר למשוח את הרצועות השחורות בשומן דגים טמאים, שהרי יש לייצר את התפילין מחומרים העשויים מבעלי חיים כשרים בלבד (שבת קח/א), והכריע כי מאחר ששומן הדגים אינו מוסיף לכהותו של הצבע השחור אלא מצלילו ומבריקו, אין איסור בכך. אמנם, מן הראוי לציין את דבריו של ר' שלמה גאנצפריד זצ"ל בעל קסת הסופר (הובא במנחת יצחק שם), כי לכתחילה יש למשוח את רצועות התפילין בשמן שהופק מדגים כשרים בלבד.

באותו מכתב, אמי מהרהרת לעצמה בקול: "לו רק ידעתי, לו רק ידעתי, כל כך חבל".

ובכן, מעשה שהיה כך היה. ביום מן הימים, בעת שהיה הרב קובלסקי זצ"ל בחור צעיר לימים, הוא עלה לגבי תוריו שהתגוררו בתל אביב, כדי לסעוד את לבו. אמו רחשה לו אהבה ללא מיצרים. בן יקר לה, ברוך כשרונות, ירא שמים מרבים, הלומד בחברותא עם גדולי הדור שהכל משחרים לפתחו, החזון איש זצ"ל. היא מצידה עשתה כל שאלא ידה כדי להנעים עליו את שהותו הקצרה בביתה, טרם ישוב ללימודיו.

יום גשום היה זה, כאשר במטבחה הקטן בישלה האם המסורה מרק ירקות סמיך ומיץ, שיחוק את גופו של ה"מיינה יונגע תלמיד הכס". צלחת עמוקה הגושה לפני שמואל צבי ובתוכה מרק מהביל.

"נו, איך המרק? משהוא, אה?" שאלה אמו. "מיוחד, פשוט נהדר. טעים ומחמם", ענה. מאותו יום ואילך, היתה אמו דואגת להכין לו את המרק האהוב עליו, אותו מרק עליו אמר כי הוא מיוחד במינו ובטעמו. השנים חלפו עברו להך, ובני משפחת קובלסקי התכוננו לחתונתו של שמואל צבי. "זכרי, אל תשכחי", בקשה החמות מכלתה הצעירה, "יש תבשיל שאהוב על בני עד למאד. אם את רוצה לשמחן, בשלי לו את המרק שהוא אוהב. הרי לך התפריט המדויק כיצד להגיע אל התוצאה המבוקשת".

ימים מספר לאחר החתונה ביקשה הכלה הצעירה לנסות את התפריט החדש. שלב אחר שלב, היא מלאה את הסיר, בדיוק כפי שכתוב בפתק הצהוב שנתנה לה חמותה.

"לא היה לזה ריח טוב במיוחד" מספרת הרבנית קובלסקי תבלחט"א, "אבל אם זה מה שהוא אוהב, צו גיוזנט. ואכן, הוא אהב את המרק, שבני המשפחה כינוהו: "המרק המלכותי" ועד סוף ימיו הקפדתי לבשל לו את המרק המיוחד הזה. וכל כך למה? משום שמעולם לא שמעתי ממנו איזו שהיא בקשה או הערה בענייני מאכל. תמיד הודה, שיבח והלל את המאכלים, ולא ידעתי איזה מאכל אוהב עליו באמת, חוץ מאשר את המרק הזה שאמו סיפרה לי כי הוא חביב עליו עד למאד".

"כעת, קרא את המכתב שנשלח מפריז לאחר פטירתו של אבי זצ"ל, ותוכל להבין את גודל התדהמה שאחזה אותנו כאשר הבטנו בו לראשונה", שח בנו, הר"ה רבי חיים דוד קובלסקי שליט"א.

אכן, מדהים. המכתב נשלח על ידי יהודי שלמד בעבר בכולל סוכטשוב וכיום הוא חי בפריז. "יום אחד" מספר היהודי מפריז, "הגיע לבית המדרש סוכטשוב בבני ברק יהודי שענן עצבות אפף אותו. הוא ביקש את הרב קובלסקי זצ"ל. כדרכו, קיבלו הרב במאור פנים, והשניים שקעו בשיחה לבבית וארוכה. עם הזמן עלתה נהרה על פני היהודי. ככל שחלף הזמן, הפשירו פניו ונתרככו, ניכר היה שנעשה לו טוב על הלב. לפתע פרץ היהודי בצחוק מתגלגל שנשמע היטב בכל רחבי בית המדרש. הם המשיכו לשוחח ולאחר זמן מה נפרדו לשלום.

לימים, נתקלתי באותו יהודי באירוע מסוים ואף על פי שלא הכרנו לפני כן, שוחחנו כידידים וותיקים. אני זכרתי אותו, והוא, כאשר שמע שאני למדתי בכולל של הרב קובלסקי, קיבלני כידיד וותיק. הקשר בינינו הלך והעמיק, ויום אחד הרבה עוז בנפשי לשאול אותו לפרש אותו צחוק מתגלגל. "איני מבקש לדעת את כל פרטי השיחה, חלילה, אבל הרב קובלסקי אינו אדם שמספר בדיחות, מה כל כך הצחיק אותך?", שאלתי אותו. "הוא הביט ימינה, שמאלה, ושוב פעם ימינה, ולאחר שראה שאיש אינו שותף לשיחתנו, אמר לי, ראה, מכיוון שאתה למדת אצל הרב קובלסקי, אפרוש בפניך את אותו מעשה, כדי שתדע עד כמה אתה לא יודע על אותו אדם שנחבא אל הכלים.

לאחר שחלפו חודשים אחדים מעת נישואי, החל שלום הבית שלנו להתערער קמעא. אשתי, לא למדה מעולם לבשל, וכל תבשיל שיצא מתחת ידה, לא היה מוצלח. הערת לה פעם ופעמיים, ולפתע מצאתי את עצמי במצב לא נעים, כאשר הערות שלי גרמו להתערערות היחסים בינינו. שמעתי שיש רב נעים הליכות, והחלטתי להתייעץ אתו.

דף כ/ב לרמי בר חמא נמי לא קשיא, בכתובת קעקע

שליח לקעקוע

במשנתנו (דף י"ט א) מבואר שבעל יכול לכתוב לאשתו גט על ידו של עבד, וכאשר יעניק לה את העבד יחולו הגירושים. רבא מבאר, כי מאחר שיש לכתוב את הגט בכתב שאינו ניתן למחיקה [כדי שלא יוכלו לזייף שורות בתוך הגט], על כן, כוונת משנתנו היא לגט שקועקע על ידו של העבד.

לפי ביאורו של רבא מקשה הגרע"א קושיה נפלאה על שיטת בעלי התוספות (דף ט/ב ד"ה אף על פי) הסוברים שהסופר הכותב את הגט צריך להתמנות לכך כשליח של הבעל. לכאורה, כיצד יכול הסופר לכתוב כתובת קעקע על ידו של העבד **בשליחותו** של הבעל? הרי הכותב כתובת קעקע, הן על גופו והן על גופו של אחר, עובר על איסור תורה! מעתה, שליחותו של הבעל לא חלה, שהרי "אין שליח לדבר עבירה" (קידושין מב/ב) - אדם הממנה את רעהו כשליח לדבר עבירה (תוס' ב"מ י"ב ד"ה דאמר) שליחותו אינה חלה!

בעל קצות החושן (סימן קפ"ב) מחדש, כי אף על פי שאדם אינו יכול למנות שליח לדבר עבירה, אם אדם מינה שליח לביצוע פעולה מסויימת, והשליח ביצע את שליחותו תוך עבירה על איסור מן התורה - לא בטלה השליחות, כיוון שהמשלח לא ציווה על השליח לעבור על האיסור. על פי זה מבאר הגר"ח קנייבסקי זצ"ל (פתשגן הכתב סימן כ"ה) את דברי סוגיינתנו, שמדובר באופן שהבעל ציווה על הסופר לכתוב גט, אך לא ציווה עליו לכתוב את הגט על ידו של העבד, והסופר החליט כן על דעת עצמו. ממילא שליחותו של הבעל לא התבטלה שהרי הוא לא ציווה על הסופר לבצע את הכתיבה האסורה מן התורה. נודע ביהודה (ש"ר), מהדורא תנינא אהע"ז סימן קל"ה) מתייחס גם הוא לנידון זה ומבאר את סוגיינתנו באופן נפלא. לדבריו, אין איסור לכתוב כתובת קעקע על נכרי כי אם על יהודי. מעתה אפשר לפרש שסוגיינתנו עוסקת בעבד כנעני שעדיין לא נימול ולא הוטבל, שדינו כנכרי לכל דבריו [אם כי כופים אותו לקיים שבע מצוות בני נח כמבואר ברמב"ם הלכות עבדים פרק ח'], ולפיכך אדונו אינו עובר על איסור מן התורה כאשר הוא שולח את הסופר לכתוב את הגט על ידו של עבד זה.

דף כ/א אבל לא בכתב שעל גבי כיפא ואנדוכתרי

שלטים מתחלפים לעזרת המתפללים

סוגיינתנו עוסקת בסופר שרקם את אותיות הגט על גבי בד, אך במקום לרקמן כדרך הרוקמים שמכניסים ומוציאים את המחט שוב ושוב לאורך כל האות עד שמתקבלת צורת אות, סופר זה רקם את קוי האותיות בשתי נקודות בלבד, כלומר, הוא תחב את המחט עם החוט במקום מסויים על פני הבד, ובמקום להמשיך לרקום בסמוך, הוא הרחיק עם המחט אל המקום בו אמורה האות להסתיים ושם תחבה בבד. על כן, למרות שעל פני הבד הצטיירו אותיות הגט, אולם, לבד מקצותיהן שהיו רקומות אל הבד, גוף האותיות היה רופף על פני הבד וניתן היה להניעו אנה ואנה. לדברי גמרתנו, גט זה אינו כשר, וכפי שמבאר רש"י (ד"ה אנדוכתרי): "לפי שאינו כתוב וקבוע אלא מוטל על הבגד **וב ראשו תחובים**". מדברי סוגיינתנו משמע, איפוא, כי כתיבה באופן זה אינה נחשבת ככתיבה, ועל כן הגט פסול.

למרבה הפלא, המגן אברהם (או"ח סי' ש"מ ס"ק י') כותב, כי יתכן שעל פי המבואר בסוגיינתנו, בשבת אסור ליצור מילה על ידי תחיבת אותיות כסף זו לצד זו בתוך בד. לכאורה יש לתמוה על כך (תוספת שבת סימן מ"ה ועוד) שהרי מסוגיינתנו מוכח כי חיבור אותיות באופן שאינן צמודות אל הבד אינו נחשב ככתיבה, וכיצד יתכן ללמוד מסוגיינתנו שמלאכה מעין זו אסורה בשבת?

כתיבת הגט מיוחדת היא: בעל המחצית השקל (או"ח שם) מבאר באופן נפלא את סברתו של המגן אברהם, על פי דיוק בדברי רש"י הנזכרים לעיל. שכן, אם אמנם כתיבה באופן זה אינה נחשבת ככתיבה כלל ועיקר, מדוע נזקק רש"י לומר שהכתב "אינו כתוב וקבוע", הרי רש"י היה יכול לבאר בפשטות שכתיבה באופן זה אינה נחשבת ככתיבה! משלא פירש כן, ניתן לומר שדווקא לגבי הלכות כתיבת גט אין כתיבה זו מספקת, כיון שהתורה אמרה "וכתב לה **ספר** כריתות", כלומר: הכתב חייב להיות צמוד לספר, ומאחר שהאותיות שנרקמו אל הבד אינן צמודות אליו, אין לגרש בגט זה. אולם לגבי הלכות שבת יתכן שכתיבה מעין זו אסורה.

השבת אותיות לפרוכת: על פי זה כתב חיי אדם (הלכות שבת כלל ל"ז ועיי"ש נשמת אדם אות ב') שבשבת אסור לתחוב בפרוכת אות כסף שהיתה רקומה אליה ונפלה. אולם הוסיף וכתב, כי מותר לחבר את האות למקומה הקודם באופן ארעי, כגון: על ידי תחיבת מחט משני צידיה וכדומה, באופן שודאי לא תחזיק מעמד לאורך זמן, וגם פעולה זו יש לעשות ביד שמאל, שהרי הכותב בידי השמאלית אינו עובר על איסור כתיבה מן התורה, מאחר שאין דרך כתיבה ביד שמאל.

שלטים מתחלפים לעזרת המתפללים: רעיון מעניין הגה גבאי באחד מבתי הכנסת שבארצות הברית, לאחר שהבחין כי בתפילות השבת משתתפים גם יהודים המצויים בשלבים ראשונים של התקרבות למסורת ישראל, ולפיכך הם מתקשים לעקוב אחר התפילה כסדרה. כדי להקל עליהם הוא ביקש להציב טבלה בכותל בית הכנסת, שעליה יוצבו מספרים לפי התקדמות התפילה, לציון מספר העמוד בסידור התפילה בו מתפללים. אולם הוא חשש שהנחת פתקים ממוספרים זה לצד זה אסורה בשבת.

מה אומר לך. הוא דיבר אל ליבי, הרגיע את רוחי הסוערת, כמו שרק הוא ידע לעשות. תוך כדי כך הוא תבשיל שכמעט אינו ראוי לאכילה, ומעולם הוא לא סיפר על כך לאדם כל שהוא. "פעם אחת עניתי לשאלתה של אמי שהמרק אהוב עלי. ומאז היא היתה מבשלת עבורי את המרק, בכל עת שרצתה להפגין את אהבתה ומסירתה כלפי, אני חשבת"י חיך הרב קובלסקי זצ"ל, "שלאחר חתונתי לא אצטרך לאכול מן המרק הזה, למעט בעת ביקורי בבית אמי. והנה, לפני חתונתי אמי המסורה העבירה את התפריט של המרק לאשתי, שמבשלת אותו כבר עשרות שנים עבורי, ומאז אני אוכל את אותו מרק שטעמו אינו ערב לחיך כלל ועיקר... כך, שעליך להבין, שאוכל זה לא הכל".

כאן, התבונן אותו יהודי בעיני ואמר: "דע לך, הרב קובלסקי הציל את חיי. הוא העניק לי התבוננות חדשה והסתכלות נכונה על החיים". נקל לשער את ההלם והתדהמה שאחזו את בני משפחת קובלסקי, כאשר התברר להם כי אביהם כלל לא אהב את אותו מרק, ומעולם הוא לא הוציא מפיו מילה בקשר לך.

"אם כבר כותבים על בעלי זצ"ל", אומרת לנו הרבנית קובלסקי תבלחט"א, "אני נזכרת כעת בעוד מעשה קטן שראוי לשתף בו את הקוראים. פעם אחת, הלכנו חבורת בני משפחה לבקר את אמי. היא נחפזה אל המטבח, וחזרה עם מגש כוסות תה מלוחים. מתוך חפזה, התבלבלה אמי בין צנצנת הסוכר לבין צנצנת המלח.

הוא, שנתה מעט מן הכוס, וכאשר הבחין במצב, פעל בתבונה ובמסירות. באמתלה כל שהיא, הוא הוציא את אמי מן החדר בו שהינו, כדי שלא תתבייש חס ושלו, ובנתיים דאג להחלפת כוסות התה. כזה היה האיש. גדול עד למאד. כל מהותו ואורח חייו היו למען הזולת מתוך מחשבה על אחרים בלבד, כשעל עצמו ועל רצונותיו, אין הוא חושב. אני לא רוצה להכביר במעשים ועובדות, הללו כבר כתובים בספר דברי הימים "אנא עבדא", שנכתב על בעלי

עולים על רכבת הלימוד

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוזים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד
 כנשיו 3029 *

חדש ראשון התנסות חינם

הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל שנדרש לשאלה זו השיב, כי אם הגבאי תוחב את הפתקים לטבלה ומחברם אליה, יש לחשוש לדברי המגן אברהם הנזכרים. אולם, אם הוא מניח את הפתקים על הטבלה ואינו מחברם אליה, אין פעולה זו דומה לכתובה כלל, ומותר לעשות כן בשבת קודש.

הודעות על זמני הדף היומי בשבת: מסיבה זו גם התיר רבי גדליה פלעדר זצ"ל (בעל יסודי ישורון חלק ה' עמוד ס"ח) להשתמש בשבת בלוחות זמני התפילה הנפוצים בבתי הכנסת, אף על פי שבלוחות אלו קבועות מסילות שלתוכן משחילים את זמני התפילות, מועדי השיעורים וכדומה. זאת, מאחר שהשלטים מונחים במסילה אך אינם מחוברים אליה.

זצ"ל ונקרא בשקיקה על ידי רבבות יהודים ששאבו ממנו עידוד וחיזוק עצום".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק.
פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

דף כד/ב שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת
מדוע אין כותבים בגט את שם המשפחה?

הגמרא בסוגייתנו מביאה את מחלוקת רבי מאיר ורבי אלעזר, האם "עדי מסירה כרתי" [מלשון כריתה] או "עדי חתימה כרתי", כלומר: אלה עדים מעניקים לשטר את כחו לבצע את פעולת הגירושין. דעת רבי אלעזר היא שראיית העדים את מעשה הגירושין - מסירת הגט על ידי הבעל - מעניקה לשטר את כחו כגט. אולם, רבי מאיר חולק וסובר, שהעדים החותמים על השטר, הם היוצרים אותו לגט שבכחו לגרש.

בקשר לכך דנה הגמרא לגבי אדם המבקש לגרש את אשתו, אלא שבעירו מתגוררים בני זוג נוספים בעלי שמות זהים לשמו ולשם אשתו. מצב זה גורם לכך, שלדעת רבי מאיר אדם זה אינו יכול לגרש את אשתו, שהרי כאשר העדים חותמים על השטר, עדיין אין מוכח מתוכו מיהו האדם החפץ לגרש את אשתו, כיוון שבעיר זו יש שני יוסף בן שמעון ושתי לאה בת רחל ומהשטר עצמו אין אפשרות לדעת אלה בני זוג עומדים להתגרש. אולם, לדעת רבי אלעזר אין בכך כלום, כיוון שהעדים הנמצאים במעמד הגירושין רואים את בני הזוג ויודעים מיהו אותו יוסף בן שמעון שגרש את אשתו.

גירושין בפומבי: אמנם, בעלי התוספות (ד"ה בעדי מסירה) מבארים, שאף שלרבי אלעזר רשאי אדם זה לגרש את אשתו, אך גזרו חז"ל (בבא בתרא קס"ז/ב) שעליו לזמן למעמד הגירושין את כל הזוגות ששמותיהם זהים לשמם, זאת, כדי למנוע מכשול חמור שעלול להיווצר, אם במזיד יתן בעל זה את שטר הגירושין לאשת יוסף בן שמעון השני, שתלך ותציג את השטר קבל עם ועולם, לאמר, מגורשת אני, למרות שלמעשה מעולם לא קיבלה מבעלה גט, אך כאשר כל הבעלים יהיו נוכחים בגירושין, יוכל הבעל למסור את הגט לאשתו בלבד, וכך גם נפסק להלכה (שולחן ערוך אהע"ז סימן קל"ו סעיף ו'). מעניין להוסיף את דברי הרמ"א (שם) המביא את מנהגם בימים ההם, שהבעל נתן את הגט לאשתו בנכוחת קהל רב, זאת כדי שאם באותה עיר יש זוג נשוי עם שם זהה, יוכל הבעל להיות נוכח במעמד הגירושין ולהיווכח, שהגט ימסר לידי המגורשת בלבד ולא לידי אשתו.

פנינים

דף כב/א דמפסיק צונמא
לאיש לא נהיר / היכן הרמב"ם את האבן השאיר

סיפר הגרא"מ שך זצ"ל: בשנות צעירותי תמהתי מדוע השמיט הרמב"ם את דברי הגמרא הללו שהסלע מפסיק בין השורשים. לא מצאתי מי שעמד בכך, עד שזכרתי: בהיותי בחור השתתפתי בחתונת רבי משה פינקל, בן הסבא מלסבדוקא, עם בתו של ראש ישיבת סלבודקא הגרמ"מ עפשטיין. זכרתי שהחתן דיבר בחתונה בסוגיא זו, אולם לא זכרתי מה אמר. ברם נזכרתי שאחר הדרשה עלה הגרא"א קפלן לומר דברי בחתונת וחזר על דרשת החתן בחרוזים כשבין היתר אמר:

קעמען דאך נישט פארשטיין / א וו האט דער רמב"ם אוועק גליאזט דעם שטיין [בתרגום חופשי: לאיש לא נהיר / היכן הרמב"ם את האבן (הסלע) השאיר]. אם כן, איפוא, כבר עמדו בשאלה זו... (שימושה של תורה, רלח).

מדוע אין כותבים בגט את שם המשפחה? בתקופתנו, ביישובים רבים ברחבי תבל מתגוררת אוכלוסייה רבה. כמו כן, הגירושין אינם נעשים בפומבי אלא בבית הדין, ועל כן חוזרת ונשנית הבעיה, כיצד להמנע מהמכשול שהוזכר לעיל. לכאורה ניתן היה לכתוב את שם המשפחה של המגרש בגט (עיין שו"ת חתם סופר אהע"ז חלק ב' סימן ל"ב), אם שם המשפחה של שני הזוגות [ששם הפרטי זהה] אינו זהה, וכך לא יבואו לידי חילופין. אלא שהרמ"א (אהע"ז סימן קכ"ט סעיף ט"ז) כותב כי אין לעשות כן. טעם הדבר: תוספת זו מעוררת בעיות אחדות, כגון: האם להצמיד את שם המשפחה עם שמו הפרטי של המתגרש [למשל: יוסף קלעפולץ ב"ר גרשון], או שמא הוא נחשב ככינוי בלבד, ויש לכותבו אחר שם אביו [למשל: יוסף ב"ר גרשון קלעפולץ]. כמו כן, עלולים לבוא לידי טעות אם שם המשפחה הוא כינוי של שם פרטי, כגון "לווי", המשמש גם כשם פרטי (שו"ת אגרות משה אהע"ז חלק א' סימן קע"ח).

דף כד/א והא לא חזרה שליחות אצל הבעל
רק בשבת

מושג זה שבגמרא, שיש צורך שתחזור שליחות אצל הבעל, עניין עמוק הוא שהאחרונים ניסו לבראו ולהסבירו.

אומרים בשם בעל חזון איש זצ"ל: ישנם דברים עמוקים שבתורה שרק בשבת קודש יש הארה מיוחדת להבינם ולהתענג על עומקם, ואף זה מכללם... (פאר הדור ג/עא).

זיהוי ייחודי, על פי תכונותיו האישיות של המגרש: בעל בית שמואל (שם) מייעץ, שיציינו בגט פרט ייחודי המאפיין את הבעל, וכך ימנע החשש שמא אשה אחרת תשתמש בגט זה. ואכן, הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל מספר (תוספות רבי עקיבא איגר, שלהי מסכת פאה) על בית הדין בליסא, שסידר גירושין לאדם בעל שם זהה לשמו של אדם נוסף שחי בליסא, ועל כן ציינו הדיינים בשטר הגירושין שהמגרש הוא "פלוגי הפסח". אמנם, הפתחי תשובה (סדר הגט ס"ק כ"ה) מעיר, כי יש להמנע מאיזכור תכונות פוגעות, ואין ללמוד מבית הדין בליסא שלא עמדה אפשרות אחרת בפניו.

קריעת הגט: בשו"ת תשובות והנהגות (חלק ג' סימן תנ"ה) מבאר, כי בימינו אין כל חשש לחילופי גיטין, מאחר שאין הגירושין מתבצעים בפני עדים בלבד כבעבר, אלא בפני דייני בית הדין המזהים בקפדנות ובדקדקנות את המתגרשים. בנוסף לכך, מאחר שכיום המנהג הוא שאין משאירים את הגט ביד האשה לאחר מעשה הגירושין, אלא קורעים אותו, ונותנים לאשה אישור מפורט מטעם בית הדין על גירושיה, אין כל חשש שייעשה בגט זה שימוש שלא כדין (ועיין חזון איש אהע"ז סימן צ"א ס"ק י"ג).

דף כה/ב רבי יהודה יוסי ורבי שמעון אוסרין
ע"ד

וכך נפסקה הלכה זו ברמב"ם (מעשר ז'א): "מי שהיה לו מאה לוג של יין טבל מן התורה, ואמר שני לוגין שאני עתיד להפריש מהן הרי הן תרומה... לא יתחיל וישתה, עד שנייח בסוף שיעור תרומות ומעשרות. אלא יפריש ואחר כך ישתה". והרי הדברים סותרים. לא יתחיל וישתה עד שנייח בסוף? בא החזון איש והוסיף מרכאות. לא "עד שנייח בסוף", אלא "ע"ד שנייח בסוף", כלומר לא ישתה על דעת שנייח בסוף, והכל על מקומו בא בשלום... (עיין ולקוט שנו"ס ברמב"ם פרנקל).

לעילוי נשמת
ר' פנחס רוזנפלד ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע י"ב בסיון תשנ"ז
תנצבה
הונצח ע"י בנו וכלתו
ה"ר נחמן והנייה רוזנפלד שיחי

לעילוי נשמת
ר' מנחם ז"ל ב"ר דוד וברטה הי"ד
שנספו בשואה נלב"ע י"ד סיון תנצבה
הונצח ע"י ידידנו משפחת ליברטי שיחי

